

 ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені Богдана Хмельницького Навчально-методичний відділ	Силабус навчальної дисципліни «Історія психології»			
	Статус дисципліни: вибіркова			
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка			
Спеціальність	013 Початкова освіта			
Освітня програма	«Початкова освіта»			
Ступінь вищої освіти	Бакалавр			
Форма навчання	Денна, заочна			
Курс				
Семестр				
Обсяг дисципліни	Кредити	3	Години	90
Семестровий контроль	Залік			
Викладач	Литвин І.М., канд.пед.наук, старший викладач			
Контактна інформація	e-mail: in.litvin19@vu.cdu.edu.ua			
Кафедра	Початкової освіти			
Навчально-науковий інститут / Факультет	Навчально-науковий інститут педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва			
Мова викладання	українська			
Предмет навчання (Що буде вивчатися)	Вивчення процесу розвитку поглядів на природу психологічної науки, розібратися в причинах перманентної «кризи» психології, підґрунтях різнобарвності її течій, напрямів, бачень.			
Мета (Чому це цікаво/потрібно вивчати)	Метою вивчення дисципліни є формування цілісного погляду на історичний шлях психології у її розвитку: послідовність виникнення, становлення і розвиток основних вчень, напрямів і шкіл, що зумовили її динаміку, для того, щоб показати важливість знання історичних коренів наукових знань для цілісного осмислення студентами системи ідей та категорій, що утворюють сучасний план психологічної науки.			
Програмні результати (Чому можна навчитися)	ПР 07. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання. ПР 12. Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.			

Компетентності (Як можна користуватися набутими знаннями і вміннями)	Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення курси студент оволодіває такими компетентностями: ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії. ЗК 5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. СК 2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності. СК 4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність. СК 6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.
---	---

Зміст дисципліни	Змістовий розділ 1. Теоретичні та методологічні основи історії психології Тема 1. Предмет, завдання, методи історії психології Підходи до історії психології. Предмет історії психології. Завдання історії психології. Типи психологічного пізнання. Періодизація історії психології. Методичні проблеми історико-психологічного дослідження. Методи, що використовуються в історії психології. Функції історії психології, її роль в розвитку знань. Тема 2. Психологія стародавнього світу Психологічні погляди в стародавньому Єгипті та Вавілоні. Зародження поглядів про душу в рамках міфологічних і релігійних поглядів. Психологічні погляди в Стародавній Індії. Тлумачення душі та свідомості в буддизмі і джайнізмі (проблема самосвідомості). Психологічні аспекти вчень, філософських шкіл в Стародавній Індії (чарвакка, йога, веданта, міманса, н'яя, вайшешика) та
-------------------------	--

розуміння співвідношення душі і організму, темпераменту в індійських медиків. Стародавній Китай: своєрідність трактування душі, особистості та її морального розвитку (Конфуцій, даосизм, Ван Чун, Мо-цзи, та інші).

Тема 3. Психологія античності Душа в трактуванні натурфілософів. Вчення про логос. Вчення про душу Геракліта. Піфагорійський союз і зміна уявлень про душу. Моральна психологія Сократа. Маєвтика як метод розвитку інтелекту. Психологічні погляди Платона. Психологічні ідеї у вченнях Демокріта та Епікура. Внесок Аристотеля в розвиток психології. Психологічні погляди античних лікарів. Гуморальна теорія і трактування темпераменту

Тема 4. Психологічні вчення середньовіччя та епохи Відродження Вчення про душу філософів арабомовного середньовіччя. Проблема подвійної істини. ІбнСіна як філософ та лікар. Асоціативний експеримент Ібн-Сіни. Ібн-Рошид: вчення про душу та її волю. Внесок Аль-Газена в розвиток психології. Середньовічна Європа. Патристика: проблема душі, пізнання, свобода волі (Тертуліан, Григорій Нисський, Немезій Ефеський та інші).Схоластика. Психологія і теологія Томи Аквінського. Роджер Бекон – ідея дослідного пізнання душі. Боротьба номіналізму і реалізму. Проблема душі і розвитку особистості у Абеляра та Аврелія Августина. Бритва Вільяма Оккама. Психологічні погляди епохи Відродження. Душа в тілі – П'єтро Помпонацці. Створення товариства природодослідників Бернардіно Телезіо. Вивчення пізнавальних можливостей людини Леонардо да Вінчі. Вчення про світ і душу Н. Кузанського, гілозоїзм Дж. Бруно. Психологічні погляди іспанських вчених: Х. Вівес, Г. Перейра.

Змістовий розділ 2. Передумови виділення психології в самостійну науку

Тема 1. Психологія як наука про свідомість

Обґрунтування Ф. Беконом емпіричної методології та індуктивної логіки та їхнє значення для розвитку експериментальної науки. Вчення про душу і тіло в дуалізмі Р. де Карта. Вчення про рефлекс, психофізичний паралелізм. Вчення про афекти і свободу волі Б. Спінози. Епіфеноменалізм Т. Гоббса. Закладання основ емпіричної психології у вченні про пізнання Дж. Локка. Монадологія Г. Лейбніца.

Асоціанізм Д. Гартлі, Д. Прістлі. Бути – значить бути сприйнятим Дж. Берклі. Поширення принципу асоціацій на процес пізнання Д. Юмом. Психологічні погляди філософів епохи Просвітництва (Е. Кондільяк, Ж. Кондорсе, Вольтер, Д. Дідро, П.-Ж. Кабаніс, Ж. Ламетрі, Гете та інші). Психологічні погляди німецьких філософів: І. Кант, І. Фіхте, Ф. Шеллінг, Г. В.-Ф. Гегель, Л. Фейєрбах. Розвиток асоціанізму в XIX ст. (Г. Спенсер, Дж. Міль, Т. Браун).

Тема 2. Фрейдизм і неофрейдизм

3. Фрейд і його вчення про несвідоме. Пансексуалізм і психоаналіз. Трансформація фрейдизму. Індивідуальна психологія А. Адлера. Аналітична психологія К. Г. Юнга. Анатомія невротичної особистості К. Хорні. Гуманістичний психоаналіз Е. Фрома. Міжособистісна психіатрія Г. Салівена. Теорія розвитку особистості Е. Еріксона: кризи розвитку, можливості та перепони розвитку, вікові та індивідуальні особливості.

Тема 3. Розвиток біхевіоризму

Розуміння психології як науки про поведінку: Дж. Уотсон. Проблема поведінки і процесу навчання. Необіхевіоризм Е. Толмена і його вчення про проміжні перемінні. «Маленький робот» з біхевіористичною програмою К. Халла. Оперантний біхевіоризм Б. Скінера.

Тема 4. Феноменологічна стратегія в психології
Проблема самореалізації та ієрархії потреб в концепції А. Маслоу. «Я» - концепція і «індерикивна» центрована на клієнті психотерапія К. Роджерса. Теорія особистісних конструктів Д. Келлі.

Тема 5. Когнітивна психологія та школа

Ж. Піаже У. Найсер – психіка як інформаційна система. Теорія стадій розвитку інтелекту Ж. Піаже. Критика теорії егоцентризму Ж. Піаже Д. Х'юзом та М. Дональдсон.

Тема 6. Розвиток психології в Україні

Психологічні погляди філософів епохи Київської Русі. Психологія в «братських школах». Психологічні погляди І. Вишенського. Г. Сковорода про душу і світ. Психологія в Києво-Могилянській академії. І. Гізель. С. Яворський. Вчені – психологи у Львівському університеті. Розвиток української психології: Харківська школа; історія психології – В.

	Роменець. Г. Костюк як вчений та організатор наукових досліджень в Україні. Проблеми становлення сучасної української психології, інновації, міжпредметні зв'язки та інтеграція психології в різні освітні галузі. Список рекомендованої літератури: 1. Данилюк І. Історія психології в Україні. Київ : Либідь, 2002. 152 с. 2. Грабовська С., Михальчишин Г. Подолання «феноменів Піаже» в когнітивному розвитку дитини / за заг. ред. Г. Католик [Колективна монографія]. Львів : Астролябія, 2012. 312 с. 3. Жуков С., Жукова Т. Історія психології. Київ: Кондор, 2009. 232 с. 4. Історія психології : від античності до початку ХХ століття : навч. посібник / авт.уклад. О. Коханова. НВП «Інтерсервіс», 2016. 235 с. http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/16139/1/O_Kokhanova_IP_IL.pdf 5. Корольчук М., Криворучко П. Історія психології : навч. посібн. Київ : Ельга, НікаЦентр, 2004. 248 с. 6. Маноха І., Роменець В. Історія психології ХХ століття : навчальний посібник для ВНЗ. Київ : Либідь, 2007 832 с. 7. Махній М. Історія психології : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2016. 472 с. https://makhnii-history.blogspot.com/2016/02/blog-post.html 8. Практикум з історії психології : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / І.Щербакова. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. Макаренка, 2014. 160 с. https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Sherbakova_Praktikum.pdf 9. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Лекції. Київ : Основи, 2015. 422 с.		
Розподіл годин	Лекційні	14	4
	Практичні/семінарські	16	4
	Лабораторні	0	0
	Самостійна робота	60	82
Критерії оцінювання роботи студентів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента під час вивчення дисципліни:		

структура усної відповіді під час підсумкового контролю та в ході практичних занять вимагає від кожного студента дотримання наступних компонентів:

1) визначення основних понять питання (теми, наукової проблеми): формулювання визначень, базисних категорій і понять; пояснення, тлумачення наведених понять (за необхідності); наведення альтернативних (синонімічних) визначень, якщо такі мають місце; коментар;

2) генезис: звідки ввійшло в педагогічну лексику, коли та як виникло вперше; що відомо про першоджерела; як відбувався подальший розвиток; сучасний стан поняття (наукової проблеми);

3) сутність: взаємозв'язок з іншими компонентами системи; аналіз цих зв'язків; закономірності розвитку і функціонування;

4) технологічний аспект використання теоретичного чи прикладного педагогічного знання: переваги та недоліки; значення для передового вітчизняного чи зарубіжного педагогічного досвіду; існуючі та нерозв'язані проблеми;

5) власна оцінка: альтернативні погляди, власне бачення способів розв'язання проблеми; власна оцінка, припущення, їх обґрунтованість.

Оцінювання знань з дисципліни здійснюється на основі результатів поточного і підсумкового контролю знань за **100-бальною** шкалою.

90-100 А – «відмінно» – здобувач вищої освіти виявляє: високий рівень володіння навчальним матеріалом; самостійність у аналізі і узагальненні опанованого матеріалу; особливі творчі здібності; уміння самостійно здобувати знання, знаходити і опрацьовувати необхідну інформацію; уміння використовувати сформовані загальні та спеціальні компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях; переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності; високий рівень засвоєння практичних умінь і навичок; уміння вільно використовувати набуті знання під час виконання, практичних завдань; уміння висловлювати своє ставлення до обговорюваних проблем, здатний висловити власну думку щодо дискусійних питань, що ґрунтується на глибокому знанні матеріалу з фаху; здатність

пов'язувати теоретичний матеріал із практичними завданнями майбутньої професійної діяльності.

82 – 89 В – «дуже добре» – здобувач вищої освіти виявляє: вільне володіння теоретичним матеріалом; глибоке знання змісту навчальної дисципліни, основних положень наукових джерел та навчальної літератури; уміння вільно використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань, висловлювати своє ставлення до обговорюваних проблем; уміння вільно розв'язувати вправи і задачі у стандартних ситуаціях; знання основоположних теорій і фактів, уміння наводити окремі власні приклади на аргументувати певні думки; здатність пов'язувати теоретичний матеріал із практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; демонструвати високий рівень засвоєння практичних умінь і навичок; уміння застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, здатність аналізувати, установлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки; здатність самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких незначна.

75 – 81 С – «добре» – здобувач вищої освіти виявляє: знання змісту освітніх компонентів, основних положень наукових першоджерел та рекомендованої літератури; уміння використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань, висловлювати своє ставлення до обговорюваних проблем; здатність пов'язувати теоретичний матеріал, із практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; рівень засвоєння практичних умінь і навичок, необхідний для розв'язання теоретичних і практичних завдань; відповідь є переважно логічною, послідовною, обґрунтованою, дає змогу переважно висвітлити основні положення екзаменаційного питання; під час усної відповіді або розв'язання практичних завдань допустив окремі неточності.

68 – 74 D – «задовільно» – здобувач вищої освіти: в основному опанував знаннями змісту більшості освітніх компонентів, в основному орієнтується в наукових першоджерелах та рекомендованій літературі; теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю, але прогалини не носять суттєвого характеру; виявляє вміння в окремих випадках

використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань, не завжди пов'язує теоретичний матеріал із практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; продемонстрував середній рівень засвоєння практичних умінь і навичок, в основному достатній для розв'язання теоретичних і практичних завдань; усна відповідь є невпевненою, непереконаливою, фрагментарною, непослідовною, що дає змогу в основному висвітлити екзаменаційне питання; під час відповіді або розв'язання практичних завдань допустив значні неточності.

60 – 67 Е – «задовільно» – здобувач вищої освіти виявив: часткові знання окремих фрагментів навчального матеріалу з освітніх компонентів; відсутність достатньої орієнтації в наукових першоджерелах та рекомендованій літературі; уміння лише в поодиноких випадках використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань та пов'язувати теоретичний матеріал із практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; продемонстрував недостатній рівень засвоєння практичних умінь і навичок; більшість завдань не виконано; відповідь є невпевненою, непереконаливою, непослідовною, що не дає змоги висвітлити екзаменаційні питання.

35 – 59 F – «незадовільно» – здобувач вищої освіти не засвоїв матеріал навчальної дисципліни, не розуміє теоретичного матеріалу і не має практичних навичок для виконання поставлених завдань у професійній діяльності. Може дати відповідь із кількох простих речень; здатен усно відтворити окремі положення завдання; не має сформованих практичних умінь і навичок.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студента під час вивчення дисципліни: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів); списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

	Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.
Матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія теоретичного навчання, «Ресурсна кімната» (ауд. 204), персональний комп'ютер (ноутбук), інші засоби оргтехніки; електронні освітні платформи; програми та цифрові сервіси для спілкування та прийняття спільних рішень (месенджери, соціальні мережі, опитувальники тощо), підручники й посібники, засоби наочності, наукова література, презентаційні матеріали.